

MARIN FRANICSEVICs:

ELSŐ VERSEIM KÖZÖTT LAPOZVA

I.

*Írtam rég szonettet, írtam madrigált is,
s most sárga lapokról a port leporolva,
olvasok disztichont, kvartinát, --- zilált kis
csengésük mintha még ujjamban dobolna.*

*és csodálkozom a naív busongáson.
szólan epedésen. De a nagy napokat,
kemény fényűeket is mögöttük látom.
ragadó álmokat, világ-viharokat.*

*Törnek és kötélnek véradó napjait,
mikor lázadás forrt minden tető alatt.
s növvő és tisztuló tudatnak szomszja vitt,
s harcok rítak véres, nagy életrajzokat.*

*a napokat, melyek értelemmel értek.
s, mikor városhoz ér, katona-örömmel
ösvények elfogytán; lázddal a vérnek.
álmokkal a földről, melyet hajnal önt el.*

*Átkok mormogjanak mindenre, mi éjjel.
börtönre, bitóra — mormogjanak átkok,
vagy zúgjanak dühük minden tüdejével.
vadak fogaira, mik kínodba szántók?*

*Kinek segitenek ily sötétben, pajtás,
vagy testvér, akármí, átkok s néma öklök,
kinek segít, mondd csak, verset rimbe haitás.
mikor szó sem elég, s ránk iszony könyöklött.*

*Mondtam: énekeid ne hányd ingyen, így, el,
tudhatod, hogy minden gyümölcs hőtől érik.
Tűzeső nanokban, vörös-izzó szívvel
jutsz el mélységes nagy szavak melegéig.*

*Nosza, lobogtasd meg (és kezed lobogjon).
A hűnre legalább kiáltsd gyűlöleted.
Mind. Egy lélekzetre. Hogy világra szokjon.
aki naptól árnyat vakságban keresett.*

Talán messze van még az a szó, aki mer,
ki tudja, a hegyen mikor gyúl a rözse. —
dalaid vigyék, kik a hajnalt érik el,
a vers nem csicsérgés, kötve kergetőzve.

nem tarka játéka ritmusnak rimekkel,
cikázó, csapkodó fecske lenge szárnya.
Benne szív dobogion, benne nőjön ember,
benne dagadjon az életvizek ária.

II.

Tanulj, mondtam magamnak. Kin nélkül mi az ének?
Madárfütyty, rigótrilla, szép kába és mulékony.
S én pillát sorompózva vágyam tágult szemének
bölc s könyvekbe fűtöttem forróság-maradékot.

Sok lapot átlapoztam, nem álmodtam sok álmot
láncos napokról választ keresve és erősebb
és mérgezőbb szavakat mérvén és kutatván, hogy
meglátva mondhassak bűt, embert, s sikoly-nyeső seb

legyen a dobogása versemnek, a szív szökése.
S a mozdulat és mondat boldog, adó értelmét
reméltem a lírának oltárán, hogy egész-e
nagy mesterek dala, s hogy betölt-e szívet, elmét?

Hej, költők, társaim, ti halom papir fölött!
Mondjátok, mílven úton hív bennünket a holnap
és h o g y kerüljünk örvényt örvény után törött
kormányval, s h o g y ragyogjunk, ha csillagok lehullnak.

És ők, ők a modernek, frázisok hallongól,
kimért hangok és álmok nemes szó-műves céhe.
magas fényű pleádok, vázák elfoglalói,
a tiszta lantú bárdok, nemzetek büszkesége —

vesztett utakról szólnak, melyeknek vége nincsen,
a költő erejéről: az örök fájdalomról,
s hogy játék csak az ének. S kívülé próza minden,
köznapis poros téma, mit pór tesz, érez, gondol.

Pókhálót fonnak s hívnak: nálunk a tiszta rim, a
finom fonat. Tanulj. S ha nem tudod meg, hogy Kina
miként harcol s Franko átkán hispán szíveknek
hogy gázol; díszét látod a régi műhelyeknek.

É gonosz beszéd, hamis érc hazug kongása,
az éltető szavakból ily iszonyú ruina
belémvált, mint a fájás. Dühnek gyűjtött a láza.
Nekem a dal szíveknek bizdítója és írja.

Rólunk akarok verset. Mert ime látva hallom,
 hogy súlyos csendőr-csökök bordáinkon dobolnak.
 Csizmák-típorva, véres földre figyelve hailón
 ismert meséket jegyzek: rabról szólnak raboknak.

Tudom: örzi Októbert s a nagy Lenin szavát a
 világ s a bolsevikok acél-hatalmas törzse.
 S szívekből századokba emel a kremlyi bástya.
 Sztálin. Hogy roppant hangod az ür-közönyt betöltse.

És tudom: már hazámban erős folyók sodornak.
 S a csataterre nőnek lázadás-terhes fái
 a szabadságnak. Öklök rügyéből bú' a holnap,
 s a nép megy napra, rétre, kivárt tavaszt kiáltni.

Te meg, ha igaz szóval építőt énekelnél,
 vezetőid legyenek Szilvije s Majakovszki.
 De várj, a föld-tömlőcből, mielőtt tovább mennél.
 sebekkel vér-lepettek: — a harcosokat hozd ki.

Hányd el Moderna rongyát; repülni nem birsch tőle.
 s a dac- s átok-kiáltó szó dísztelen s szegény bár,
 ha lánggal felpirosuló s igazság nyög belőle,
 nagyobb lesz aratásod, mint mit vető remény vár.

És most e liizeteket lapozva, — gyermek-lányak, —
 régen megálmodottak peremén elmerengek
 s tudom: sivatagokra az utak nem sivarak,
 külvárosra nem görbék s köves hegy-meredeknek.

mert tele van élet, mint felhő zivatarral,
 lökö meréssel, s többel, ha piroslik a hajnal.
 S kik majd a végszót mondják, dicsőség a nagyokra,
 az emberről, ki felnőtt nagyobbra, még nagyobbra .

III.

Fehér papír-ponyvára a stróidák sorakoznak,
 épp-hogy bogvónyi szőlő korán tépett gerezdje.
 Törékeny zöld, örömmek felirata s kinoknak,
 virágzás előtt milyen ügyetlen kéz szedett le?

Hallod, léptek az éjben, a szív fojtott verése.
 Az ember szárnya nő és ezer fejjel kalászos,
 de hol a tűz-szavaknak hegyes és vörös kése.
 kolónák dobogása, emberhang érce, lázas?

Vagy váratlan jelennek napok — réglátott képek,
 a régi-regi forrás illú léttel csobog fel,
 a fenyők megzizegnek s az éj elring a részeg
 tícskők cirpes jajával, s mély, titkos énekekkel.

Ilyenkor gyöngyszemekből könnyű füzért csinálnál.
 s partról sirály-vitorlák kék lebegését néznéd.

sikló könnyű hajókat, kecsesebben cicdálnál,
s mákot datolnál, iöldet, s újú törzsek növést.

És minden éjjel mintha vihar keverne csendet,
és rázná, hajlogatná falát kunyhó-szivernek.
De korbáccsal s doronggal nem dönthető a zászló.
s a lázadás iáklója új szikrákkal virágzó.

Ropognak strófa-szikrák fehér papiros-éjben.
vagy lusta madár-rajként úsznak a láthatáron.
sápadnak, kialusznak komoly hegyek ölében,
mint csillagok, a strófák, zöld mag száraz kocsányon.

IV.

Pedig mi azt akartuk, hogy szárny legyen az ének.
nagy utakra kész, nagy, merész felrepülésre.
Hangjai Amurtól a Nilusig zengenének.
harcosok szava lenne, buzdítva és igézve.

Oh, hogy szerettük volna dalunkat nyílnak látni
a felvont íjből — szívből kélőve: egyenesnek.
S élesnek. Osztályharcban hogy legyen napvilágnyi.
Rajz, mit a várta-véső termés-köbe bemetszett.

Hogy galambok lennének a versben mind a rímek.
ragyogó csepp a kelő nap víg üdvözlétére.
és köszönni megszorított marok. Halkabb-keményebb,
de mindig biztos léptek. Kacagás-e vagy vér-e? ...

És mikor reggelenként élet-szavakra vágytunk,
neked suttogtunk akkor — ma tenni büszke sólyom —
holnapi s mindig munkás, elvünk, merésünk, társunk,
új forgás tervezője a kifáradt bolygókon.

És amikor esküdöttünk, kard éle volt az eskünk.
megülepedett eszmék hegysége tört, gyüremlett.
S mikor rombolni kellett, vén bályványoknak estünk.
romboltunk »isten-törvényt« és farkas csorda-rendet.

S gyümölcsöző viharnak akartuk mi a verset,
mely roppant hullámokkal a végső harcba zúdul.
fegyver, pajzs, izom, szó, harsog, véc, vagdal, kerget,
és rimeket csattogtat szabadság-lobogókul.

Oh hogy, szerettük volna, hogy szárny legyen az ének,
nagy utakra kész, nagy merész felrepülésre.
Hangjai Amurtól a Nilusig zengenének.
harcosok szava lenne, buzdítva és igézve.

V.

Maradó szavakat mondani ügyetlen
voltam, vers-palettám szükös a színekben.

Maradok adósa szívemnek s hazámnak,
a napos csúcsoknak, embernek, madárnak.

Sárvadt sora'mban csak rit'án ragyog fel
pár piros poánta, vér-buzgó, hatékony.
lúzadásban, vágyban nem magzik az ember,
még az eleven, jó szem is porladékony.

Maradok udósa a kerti kapásnak,
érclejtő bányásznak, evező halásznak,
minden ösvér-ösvényt megjárt gyalogosnak.
Széket pihenőnek. Mélynek és magosnak.

Fényadó harcosnak, tudomány-vetőnek,
és Horvátországnak, akkor láncravertnek,
s az utnak s a vándor, vén átalvetőnek.
szoruló ökölnék, és szülőföldemnek.

Este csata előtt nem töröm hegyeztem,
napom nem hajósok vágya telítette,
nem csiholtam éles, kemény kőből versem,
mely népeket harcba, győzésig vezetne.

De amit megmondtam, világosan mondtam,
híven feltárva az újat s nem remegve,
s ezért von egynéhány szikra tán dalomban,
mely életet nyújt pár szomjas lélegzetre.

S ha még valamikor szó talál a számra,
s faragatlan versem megpiroslik néha
életes nedvektől, hű képekbe zárva
utunkat és lázunk, s mond igaz mesét a

nagy élet-üllőről, ha csak dadogva is,
a botok, börtönök, korbács napjairól,
s hogyha lehet visszhang halk bár, de nem hamis,
és a homokzsákból pár gyöngyöt is kiszór.

s ha vágyat bizonyít, ha ihletet illet,
nem hiába tombolt puszta vihar rajtam,
lámpával hazudva hajnalt szemeimnek,
nem hiába áztam forró zivatarban,

valóság-esőben, világ-rohanatban,
amit sose birtam élő szóval élni,
ismeretlen ritmust dobolva, mit tudtam,
és mégsem sikerült kvartinákba mérni.

S most, hogy olvasom ez esetlen szavakat,
tudom, nem kömesgyék század-ütközetben,
de hennük távo'ról vers fö'ött, vágy alatt
mégis élet zokog, hit az embereken.

Fordította: Ács Károly